

grupe s ovog područja autoru nije bila presudna njezina brojnost već opseg i kvaliteta ponuđenog materijala. Na okupu su se našli svima nama uglavnom poznati reprezentativni likovi naših šaljivih narodnih priča: Pavliha, Cigani, Ero, Nasradin-hodža, Čoso...

U pogovoru autor daje kratak pregled sakupljanja usmenoknjiževne građe na ovom području od 19. stoljeća pa do danas, što je korisno i informativno napose za njemačke čitaoc.

Značajno je da autor i u njemačkom prijevodu nastojao što je moguće više sačuvati stilsku vjernost i raznolikost originalnih tekstova, a nije ih stilski ujednačavao. U bilješkama na kraju knjige nalaze se podaci o izvorima za svaki pojedini tekst, a pregled tipova pripovijedaka po međunarodnom Aarne-Thompsonovu katalogu napravio je Diether Röth.

LJILJANA MARKS

Latice ivančice, Narodne pripovijetke šokačkih Hrvata u Mađarskoj, skupio Živko Mandić, Poduzeće za izdavanje udžbenika, Budimpešta 1984, 352 str.

U ovoj su zbirci objavljene usmene priče Hrvata iz Mađarske (iz okolice Pečuha i Mohača). Jedan dio hrvatskog stanovništva tu živi još od šestog stoljeća i vjerojatno predstavlja ostatak starog panonskoslavenskog življa, što dokazuju brojni slavenski zemljopisni nazivi još od jedanaestog stoljeća. Intenzivnije naseljavanje toga kraja Hrvatima pada u razdoblje između 14. i 18. stoljeća, kada brojne obitelji bježe pred turskim osvajačima na teritorij pod kršćanskom upravom.

Danas je sve manje obitelji u kojima se govori hrvatski jezik, a nacionalno se osipanje vidi i iz popisa stanovništva 1970. godine.

Autor ove zbirke usmenih priča sakupljao je usmenoknjiževnu građu uz kraće prekide deset godina, od ljeta 1972. do 1982. godine. Kazivači su bili uglavnom stariji ljudi, poljoprivrednici.

Autor pomalo sentimentalno govori o

kazivačima, pripovjedačkim situacijama i mjestima gdje se pričalo (prelo, moba i ostali zajednički poslovi, divan) kao o dijelu zauvijek i netragom nestala vremena. Vjerujemo da se priče (naročito bajke) i u Mađarskoj danas pričaju manje nego nekada i da su rjeđe klasične pripovjedačke situacije, ali smo sigurni da će se i dalje među Hrvatima neki usmenoknjiževni oblici, svojim sadržajem bliži senzibilitetu današnjeg čovjeka, uvijek usmeno prenositi od jedne do druge generacije.

Priče su u zbirci razvrstane u nekoliko grupa: basne i pripovijetke o životinjama, bajke, legende, šaljive pripovijetke, anegdote, novelističke pripovijetke i pripovijetke o raznim vjerovanjima. Prema vlastitom iskazu autor tekstove priča donosi "... bez ikakvih izmjena ili dotjerivanja, a nakanom da se sačuvaju sve osobenosti kazivačeva jezika, stanovite arhaičnosti i osebnosti govora". Međutim, prema pojedinim rečeničnim konstrukcijama, te čak stilizacijama čitavih epizoda teško je povjerovati da je to baš autentičan kazivačev iskaz. Vjerojatno je (u dobroj namjeri) autor ipak ponešto "ispravio", izbacio nesuvislosti i nezgrapnosti u kazivanju pa tekst bolje teče, ali su se istovremeno izgubile osobine žive kazivačeve riječi.

Unatoč tim malim primjedbama ti su nam tekstovi dvostruko dragocjeni: kao zapisi tekstova koji sigurno nestaju, te kao tekstovi u kojima je sačuvan stariji sloj hrvatskog jezika (koji se u Hrvatskoj u svakodnevnom govoru izgubio) pa mogu posredno poslužiti i za proučavanje jezika. Nadalje, svojim motivima i temama (o vili kojoj se zamrsila kosa, o vilinom kolu, o mrtvima, vješticama) vrlo su slične zapisima iz istog vremenskog perioda iz Slavonije.

Na kraju je knjige tumač manje poznatih riječi i popis pripovjedača s njihovim osnovnim biografskim podacima.

LJILJANA MARKS